

ΑΡΕΙΜΑΝΙΟΙ ΒΛΑΧΟΙ (7)

**Γράφει ο
Γιάννης
Τσιμητρος
επικός-χορο-
διδάσκαλος**

Συνεχίζοντας την πλειάδα των επώνυμων Βλάχων από το προηγούμενο σημείωμά μας, αναφέ-

ρουμε ότι καθοριστική σε πολιτικό επίπεδο υπήρξε και η συμμετοχή του ιατρού Ιωάννη Κωλέττη, από το Συρράκο. Ηγήθηκε του Εμφυλίου Πολέμου εισβάλλοντας στον Μοριά, διετέλεσε ο πρώτος συνταγματικός Πρωθυπουργός της Ελλάδος, οργάνωσε το Κράτος και πρό πάντων είναι αυτός που διεκήρυξε τη Μεγάλη Ιδέα.

Ανάλογη υπήρξε ενωρίτερα η συμβολή τους στην παιδεία και στην εθνική αφύπνιση του Γένους. Επιτροχάδην αναφέρονται ενδεικτικά οι Βλάχοι Μεγάλοι Διδάσκαλοι:

Ιωάννης Κωιτούνιος (Βέροια 1572-Πάδοβα 1657). Φέρει μεταφρασμένο στα βλάχικα το παλαιολόγιο επώνυμο Κυδώνης. Ίδρυσε στην Πάδοβα το Κωιτουιανόν Κολλέγιον όπου δίδαξε ελληνική φιλοσοφία, ιδιαίτερα τον Αριστοτέλη.

Ο Νεόφυτος Δούκας (1760-1845) από τα Άνω Σουδενά διηύθυνε την Αθωνιάδα Σχολή του Αγίου Όρους, δίδαξε στην Πατριαρχική Ακαδημία, διηύθυνε την βιβλιοθήκη της Ιερουσαλήμ. Κατέλιπε σπουδαία έργα. Οι Αθανάσιος Καβαλλιώτης και Δανιήλ Μοσχοπολίτης δίδαξαν στη Νέα Ακαδημία της Μοσχοπόλεως τον 18ο αιώνα. Κατέλιπαν σπουδαία έργα και Λεξικό. Ο Γρηγόριος Ζαλύκης ή Ζαλύκογλου, από τη Θεσσαλονίκη, ίδρυσε προεπαναστατικά στο Παρίσι το Ελληνόγλωσσον Ξενοδοχείον.

Στο Αγιολόγιον του Σωφρονίου Ευστρατιάδου μνημονεύονται έξι Βλάχοι Άγιοι και Νεομάρτυρες. Βλάχοι ήσαν οι Οικουμενικοί Πατριάρχες Ματθαίος Β΄ και ο μέγας Ιωακείμ Γ΄ ο Μεγαλοπρεπής από το Κρούσοβο, συγχωριανός του Ντούσαν Πόπσβιτς. Επίσης ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Ιερόθεος.

Η ώρα των βλαχοφώνων Μεγάλων Εθνικών Ευεργετών εοήμανε στην ελληνική παιδεία αμέσως μόλις ιδρύθηκε το πρώτο ελεύθερο Κράτος των Ελλήνων. Δωρίζουν απλόχερα στο Γένος και χρυσώνουν την πρωτεύουσα-Αθήνα ως εξής:

Οι Γεώργιος Αβέρωφ, Μιχαήλ Τσιτσάς και Νικόλαος Στουρνάρας το Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο. Ενισχύουν το Εθνικό Πανεπιστήμιο και η χήρα του Ν. Τσιτσά δωρίζει το οικόπεδο όπου ανεγείρεται το Αρχαιολογικό Μουσείο. Ο βαρώνος Σίμων Σίνας την Ακαδημία Αθηνών, τον Μητροπολιτικό Ναό και το Εθνικό Αστεροσκοπείο στην Αθήνα. Επίσης στη Σύρο τον Μητροπολιτικό Ναό της. Ο Γεώργιος Αβέρωφ τη Σχολή των Ευελπίδων, τη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων, το Καλλιμάρμαρο Παναθηναϊκό Στάδιο, το Εφηβείον, μετέπειτα φυλακές, Αβέρωφ, καθώς και το ένδοξο θωρηκτό «Γ. Αβέρωφ», ενώ ιδρύει Γεωργικές Σχολές στη Λάρισα και στην Εύβοια. Οι εξάδελφοι Ευαγγέλης και Κωνσταντίνος Ζάππας τα Ζάππεια Παρθεναγωγεία στην Κωνσταντινούπολη και στην Αθήνα το Ζάππειο Μέγαρο. Ο Απόστολος Αρσάκης τα Αρσάκεια Σχολεία. Ο Μιχαήλ Τσιτσάς τα Τσιτσάσια Σχολεία. Ο βαρώνος Κωνσταντίνος Μπέλλιος τη βιβλιοθήκη του στην Εθνική Βιβλιοθήκη και στον Δήμο το Δημοτικό Νοσοκομείο «Η Ελπίς», σήμερα Πνευματικό Κέντρο του Δήμου, ενώ ταυτόχρονα ιδρύει στην Αταλάντη τον οικισμό Νέα Πέλλα, όπου στεγάζονται όσοι Μακεδόνες αγωνίσθηκαν το 1821 στη Νότιο Ελλάδα. Το Οφθαλμιατρείο στην Αθήνα ιδρύουν όλοι μαζί οι Βλάχοι ευεργέτες με συνεισφορές. Στολίζουν το Πανεπιστήμιο με τη ζωφόρο του και με τους ανδριάντες των προτυπαίων του. Ο Ιωάννης Μπάγκας χαρίζει το ξενοδοχείο του «Μέγας Αλέξανδρος» στην πλατεία Ομονοίας και το Μπάγκειον Ίδρυμα με τις προσόδους του, χρηματοδοτεί σχολεία και μοιράζει βιβλία στις υπόδουλες ακόμη ελληνικές χώρες. Ο Χρηστάκης Ζωγράφος, βαθύπλουτος τραπεζίτης στην Πόλη, ιδρύει τα Ζωγράφεια Σχολεία, αγαθοεργά Ιδρύματα και Βιβλιοθήκη. Ανακηρύσσεται Μέγας Ευεργέτης του Γένους και της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Οι αδελφοί Λάμπρου τον πυρήνα της συλλογής του Εθνικού

Νομισματικού Μουσείου, ενώ παράλληλα ιδρύουν την εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία και τον Φιλολογικό Σύλλογο Παρνασσός. Ο Γεώργιος Σταύρου ιδρύει την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

Ανάλογες ευεργεσίες αφιερώνουν οι ίδιοι κι άλλοι επιφανείς Βλάχοι σ' όλον τον ελληνικό χώρο, στην Κωνσταντινούπολη, στην Αίγυπτο και στη Διασπορά.

Στη Θεσσαλονίκη ο Λύσανδρος Καυταντζόγλου με κληροδότημά του δωρίζει το Καυταντζόγλειο Στάδιο, στους καιρούς μας ο αδελφοί Παπαγεωργίου το ομώνυμο πρότυπο Νοσοκομείο, η Αλίκη Ωρολογιά Τέλογλου το Τελόγλειον Ίδρυμα, ο Δημήτρης Ζάννας το μεγάλο κτήμα του κληροδότημα στην Αμερικανική Γεωργική Σχολή, ο Αλέξανδρος Καρίπης το Καρίπειον Μέλαθρον και το Καρίπειον Ίδρυμα. Ίδρυτής της ιστορικής Φιλοπώχου Αδελφότητος Θεσσαλονίκης είναι ο Κων. Τάττης Ο Νάνος (Ιωάννης) Γούτα Καυταντζόγλου υπήρξε ο μεγαλύτερος προεστός της Θεσσαλονίκης και προστάτης των Γραμμάτων. Ο εγγονός του ήταν ο Λυσίμαχος.

Επιφανείς Βλάχοι στη Θεσσαλονίκη αναφέρονται επιγραμματικά:

Οι Πρωτάνεις του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Δημ.Καρανίκας και Κων. Δεμίρης. Οι εμβληματικοί οι Γυμνασιάρχες Γεώργιος Ζουμειτικός, Κωνσταντίνος Μικρού και Ιων. Ξυροτύρης. Οι Δήμαρχοι Θεσσαλονίκης Πέτρος Συνδίκας, Αθανάσιος Καζινάρης, Δημήτρης Ζάννας και Θανάσης Γιαννούσης. Ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Θεσσαλονίκης επί μακρά συνεχή έτη Σωτήρης Καπετανόπουλος. Αντιδήμαρχοι Θεσσαλονίκης ο καθηγητής Ματθαίος Τσούγκας, ο μηχανικός Νικόλαος Ταχιάος και επιχειρηματίας Απόστολος Τσουρέκας. Ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης Χαράλαμπος Νάσλας, σήμερα επίτιμος Πρόεδρος. Σύγχρονος ζωγράφος της Θεσσαλονίκης ο Κώστας Λούστας. Στη Θεσσαλονίκη ο Σοφοκλής Γκαρμπολάς κυκλοφορεί την πρώτη ελληνική εφημερίδα, ο Κωνσταντίνος Βελλίδης την εφημερίδα «Μακεδονία», ο Ιωάννης Βελλίδης τη «Θεσσαλονίκη» και ο Αναστάσιος Νάστος τις εφημερίδες «Δράσις», «Ελευθέρος Λός» και «Μακεδονικά Σπορ». Στην Αθήνα ο Κίτσος Τεγόπουλος την εφημερίδα «Ελευθεροτυπία». Κορυφαίοι δημοσιογράφοι της Θεσσαλονίκης ο Βασίλης Μεσολογγίτης, ο Ιωάννης Μπήτος, ο Ηλίας Κύρου, ο Νίκος Μπακόλας, ο Χρίστος Λαμπρινός, ο Γεράσιμος Δώσσης, ο Λάζαρος Χατζηνάκος και σήμερα τρεις κυρίες της νεότερης γενεάς. Στην Αθήνα ο Θεοφύλακτος Παπακωνσταντίνου και ο Χρήστος Πασαλάρης. Βλάχοι ιδρύουν τα εμβληματικά ξενοδοχεία της Θεσσαλονίκης: το «Μεντιπερρανέ» ο Κωνσταντίνος Τορνιβούκας, το «Μάντσεστερ» ο Γεώργιος Σωσσιδης, το «Ριτς» και το «Μοντέρν» οι Κρουσοβίτες αδελφοί Αθανασίου και ενωρίτερα το ονομαστό Πατέρα Χάνι η οικογένεια Ντίνα από το Κρούσοβο. Επίσης τις πρώτες κλινικές ο Κων. Δαν από το Νυμφαίον και οι αδελφοί Κούφα από την Κλεισούρα. Το Δημοτικό Νοσοκομείο ο Νιβεσιάνος Παναγιώτης Οικονόμου. Τον κινηματογράφο «Ηλύσια» ο Ιωάννης Χατζηνάκος. Τα φημισμένα ζαχαροπλαστεία Φλόκα και το εργοστάσιο σοκολατοποιίας ο Δημήτριος Φλόκας από το Μέτσοβο.

Βλάχοι δημιούργησαν τα πρώτα μεγάλα καταστήματα Χρυσικοπούλου, Βόγα, Καραδήμου, Κατσουγιάννη, Ζήσου Πάππου, Βλαχογιάννη κ.ά., τα μέγαρο Βαλαούρη, Κόφα, Φούντου, Οικονόμου, Δάρδα, Δώδου, Κόκκινο Σπίτι κ.ά., τα ζαχαροπλαστεία Τόττη, την βιομηχανία Ζάμα, την οινοποιία Ι. Μπουτάρης, τη μυθική έπαυλη Βίλλα Ριτς, στους κήπους της οποίας αναπτύχθηκε ολόκληρος οικισμός. Τον πυρπολημένο ιστορικό ναό του πολιούχου Αγίου Δημητρίου ο Αργύριος Ζάχος. Βλάχοι είναι στη Μείζονα Θεσσαλονίκη το 2010 οι Δήμαρχοι Ευόσμου, Ωραιοκάστρου, Χορτιάτη και Αξιού. Βλάχοι, είναι επίσης, το 2010 οι Νομάρχες Ιωαννίνων, Πιερίας και Μαγνησίας. Την Ηγουμενίτσα ιδρύει η βλάχικη φάρα του Πιπούλη. Ανυπέρβλητος λαϊκός βάρδος ο Βασίλης Τσιτσάνης. Στο λαϊκό τραγούδι διατρέπουν σήμερα ο Δημήτρης Μητροπάνος και ο Κώστας Μακεδόνας.

(πηγή Ιστοσελίδα Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών Ν. Μέρτζος)